

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hustopeče, Masarykovo nám. 1
Autor	Mgr. Jan Svoboda
Číslo	VY_32_INOVACE_8_PRAVO_1.08_LZPS
Název	Ústavní právo
Téma hodiny	Listina základních práv a svobod
Předmět	Právo
Ročník/y/	1. ročník
Datum vytvoření	10.1.2013
Anotace	Výkladová prezentace k tématu Listina základních práv a svobod
Očekávaný výstup	Žák je schopen charakterizovat Listinu základních práv a svobod a popsat její jednotlivé hlavy a články.
Druh učebního materiálu	Prezentace

Listina základních práv a svobod

Wypracoval: Mgr. Jan Svoboda

Česká národní rada dne 16. prosince 1992
vyhlásila LZPS, jako součásti ústavního
pořádku České republiky.

LZPS se stala součástí právního řádu ČR
jako Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.

Struktura LZPS

Listina začíná nečíslovanou preambulí Federálního shromáždění.

Další text je rozdělený do hlav a dále do článků a odstavců:

- Hlava první - obecná ustanovení
- Hlava druhá - lidská práva a základní svobody
- Hlava třetí - práva národnostních a etnických menšin
- Hlava čtvrtá - hospodářská, sociální a kulturní práva
- Hlava pátá - právo na soudní a jinou právní ochranu
- Hlava šestá - ustanovení společná

Preamble

Federální shromáždění na základě návrhů České národní rady a Slovenské národní rady, uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona, navazujíc na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů, pamětlivo trpkých zkušeností z dob, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládajíc naděje do zabezpečení těchto práv společným úsilím všech svobodných národů, vycházejíc z práva českého národa a slovenského národa na sebeurčení, připomínajíc si svůj díl odpovědnosti vůči budoucím generacím za osud veškerého lidstva na Zemi a vyjadřujíc vůli, aby se Česká a Slovenská Federativní Republika důstojně zařadila mezi státy, jež tyto hodnoty ctí, usneslo se na této Listině základních práv a svobod.

Hlava první - Obecná ustanovení

- Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.
- Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.
- Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání.
- Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.
- Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.
- Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.
- Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti.

Hlava druhá- Lidská práva a základní svobody

Oddíl první - Základní lidská práva a svobody

- Každý je způsobilý mít práva.
- Každý má právo na život.
- Nikdo nesmí být zbaven života.
- Trest smrti se nepřipouští.
- Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena.
- Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.
- Osobní svoboda je zaručena.
- Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.
- Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.
- Každý má právo vlastnit majetek.
- Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.
- Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.

Hlava druhá- Lidská práva a základní svobody

Oddíl první - Základní lidská práva a svobody

- Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.
- Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce.
- Nikdo nesmí porušit listovní tajemství.
- Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.
- Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena.
- Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.

Oddíl druhý - Politická práva

- Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- Cenzura je nepřípustná.
- Petiční právo je zaručeno.
- Právo pokojně se shromažďovat je zaručeno.
- Právo svobodně se sdružovat je zaručeno.
- Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.
- Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.
- Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Podmínky výkonu volebního práva stanoví zákon.

Hlava třetí - Práva národnostních a etnických menšin

Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.

Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se, za podmínek stanovených zákonem, zaručuje též:

- a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
- b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,
- c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Hlava čtvrtá - Hospodářská, sociální a kulturní práva

- Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu.
- Každý má právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.
- Každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje.
- Každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů – např. v odborových organizacích
- Právo na stávku je zaručeno za podmínek stanovených zákonem; toto právo nepřísluší soudcům, státním zástupcům, příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů.
- Zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky.
- Ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky.
- Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.

Hlava čtvrtá - Hospodářská, sociální a kulturní práva

- Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.
- Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.
- Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.
- Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky.
- Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.
- Každý má právo na vzdělání.
- Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

Hlava pátá - Právo na soudní a jinou právní ochranu

- Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.
- Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.
- Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.
- Všichni účastníci jsou si v řízení rovni.
- Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.
- Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.
- Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena – presumpce neviny
- Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.
- Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Hlava šestá - Ustanovení společná

Obsahuje vysvětlivky a obecné poznámky k obsahu LZPS.

Pracovní list

Uveď, kdy se stala LZPS součástí právního řádu ČR:

Uveď obecná ustanovení uvedená v LZPS:

Uveď základní lidská práva uvedená v LZPS:

Pracovní list

Uveď politická práva uvedená v LZPS:

Uveď práva národnostních a etnických menšin uvedená v LZPS:

Uveď hospodářská, sociální a kulturní práva uvedená v LZPS:

Uveď práva na soudní a jinou právní ochranu uvedená v LZPS:

Použité zdroje:

- TOMANCOVÁ, Jaroslava a Karel SCHELLE. A KOL. *Právní nauka pro školy a praxi*. VI. Praha: EUROLEX, 2004. ISBN 80-86432-78-5.
- TOMANCOVÁ, JUDr. Jaroslava. A KOL. *Základy práva (nejen) pro školy*. Boskovice: František Šalé - ALBERT, 2007. ISBN 80-7326-110-3.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Jan Svoboda.

